

COLUMN

Uitgediende hoogleraren vormen een bijzondere klasse aan de universiteit. Emeriti zijn niet zomaar met pensioen gegaan; ze hebben toegang gekregen tot het emeritaat. Professoren, bisschoppen, magistraten en ministers worden, zo wil de traditie, eervol met pensioen gestuurd nadat ze zich van hun maatschappelijk belangrijke opdracht hebben gekweten.

Vrijheid

Maar wat dat emeritaat dan precies inhoudt, is lang niet duidelijk; zeker bij professoren brengt het nogal wat rollenincongruentie mee. In principe is het emeritaat het begin van een vrij leven, waarmee de professor eindelijk kan doen wat hij – en in beduidend minder aantal: zij – graag doet. De emeritus moet als “rustend” de kost niet meer verdienen en dus om den brode urenlang vergaderingen bijwonen en visitaties ondergaan, of erger nog, ze voorbereiden. Ook het moeilijke en soms ondankbare opleiden van jonge kandidaten voor de *cursus honorum* van het professoraat is er niet meer bij. Neen, als het afscheidscollège is gegeven en de emeritaatsviering een ware hoogmis is geweest, dan begint de vrijheid. Maar zo werkt het niet in de praktijk. Want die professor beseft al vlug hoezeer zijn werk zijn leven was en hoe hij met dat leven is vergroeid. Scheiden van de universiteit kan eigenlijk niet, want de universiteit is zijn *alma mater*, zijn voedende moeder. In de Verenigde Staten spreken ze zelfs van een schending van het recht op arbeid wanneer een hoogleraar zou worden verplicht op een bepaalde leeftijd te stoppen, maar bij ons blijft het emeritaat vooralsnog verplicht. De vraag is wat dan wel aan dat bijzondere statuut verbonden is.

Jaloerse schoonouder

“Veel leed in de eerste plaats”, zo zucht wel eens een “uitgediende”. “Het leed om er niet meer bij te horen, niet meer gezaghebbend te zijn, niet meer in het midden van de belangstelling te staan.” Trouwens, heeft het woord “emeritus” eigenlijk een vrouwelijke vorm? Emerita lijkt me perfect mogelijk, maar wellicht zijn er andere redenen waarom deze term niet in zwang is. Sommige emeriti gedragen zich als jaloerse schoonvaders en -moeders van hun opvolgers en ruimen ongaarne plaats voor een nieuwe generatie. Soms zijn ze ook danig vergroeid met de fuik van hun disciplinaire specialisatie dat ze van zichzelf denken dat ze niets anders meer kunnen dan wetenschap bedrijven op dat domein, wat ze dan ook naarstig verder blijven doen.

Emeriti

Kapitaal

Een emeritibeleid voeren, is voor een universiteit geen sinecure: de ene emeritus is de andere niet. Maar het moet gezegd dat universiteiten nog steeds te weinig op hun emeriti bouwen. Waarom geen emeritibeleid voeren vanuit de diversiteitsgedachte? Emeriti vormen een ongelooflijk kapitaal, een ware rijkdom voor hun universiteit. Eigenlijk bezitten emeriti alle kapitalen die Frans socioloog Pierre Bourdieu onderscheidt. Samen zouden emeriti met hun economische kapitaal langs het mecenaat een belangrijk universiteitsbreed project kunnen financieren, dat zij dan ook zelf mogen besturen. Emeriti bezitten en vormen ook een ontzettend sociaal kapitaal: het netwerk dat ze binnen en buiten de universiteit hebben uitgebouwd. Vanzelfsprekend zijn ze ook de trotse bezitters van cultureel kapitaal. Met emeriti kan je naar bui-

ten komen; ze zullen hun universiteit met verve vertegenwoordigen. En tenslotte vormen ze ook een symbolisch kapitaal: wat is een universiteit zonder haar *éminences grises*. Het beeld van de oude grijze professor is ongetwijfeld stereotiep, maar wel van grote symbolische waarde.

Herwaardering

Dit is geen pleidooi voor “alle macht aan de emeriti”, integendeel. Jonge wetenschappers moeten de universiteit blijven vernieuwen. Ik bedoel alleen dat met deze groep, om het in marxistische termen te zeggen, veel meer aan “kapitaalsaccumulatie” kan worden gedaan. Waarom aan emeriti niet vragen zich te buigen over belangrijke vragen die de universiteit aanbelangen? En dan ook echt naar hun advies te luisteren. Waarom ze niet tijdelijk en ad hoc inzetten waar het nodig is, niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats

KATLIJN MALFLIET

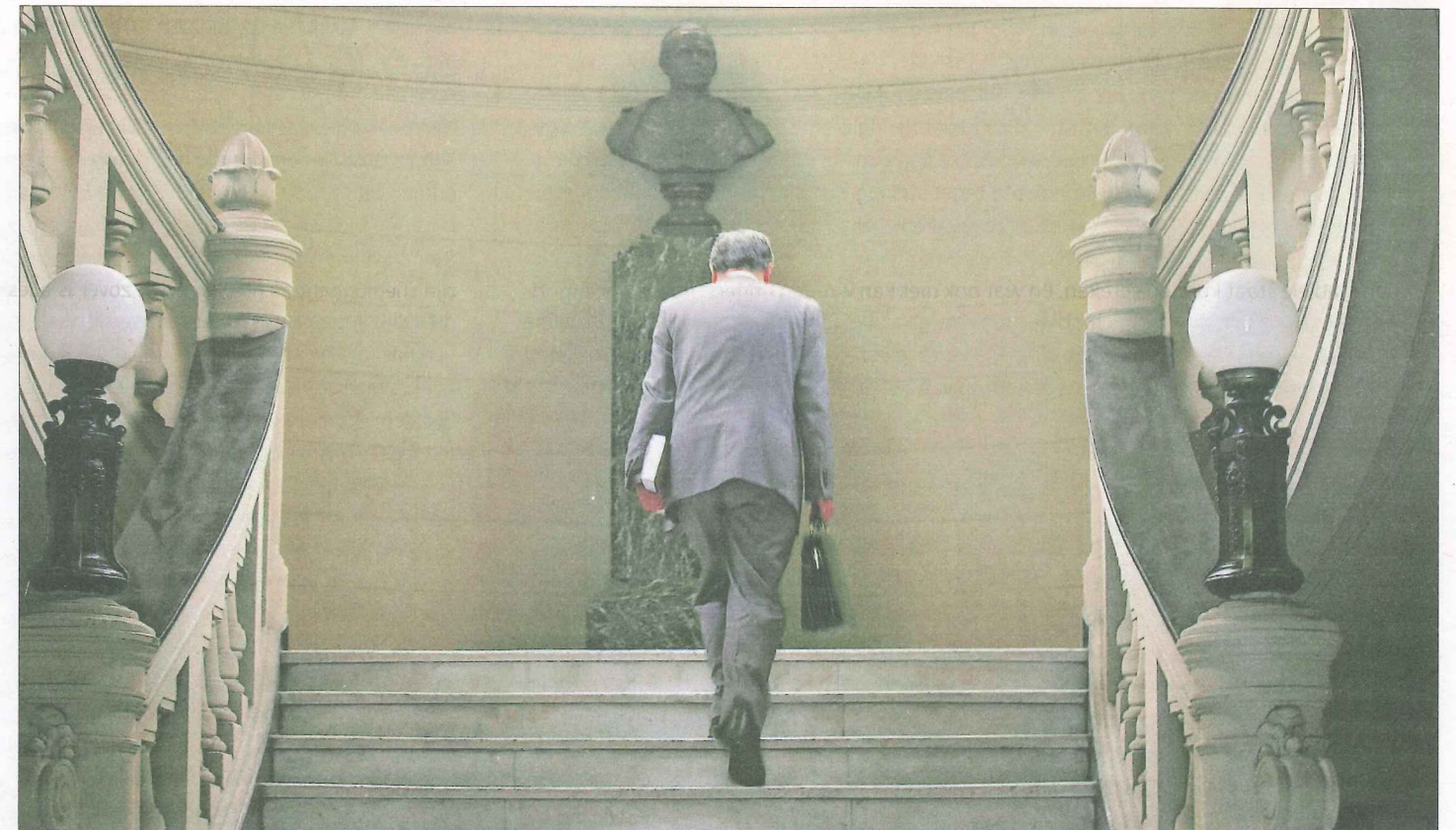

KU Leuven
Vice-rector
Cultuur,
Diversiteit,
Duurzaam-
heid, Alumni
en Emeriti

in onderwijs en onderzoek, maar in andere domeinen van het universitaire leven? Waarom niet aan hen appelleren om verder te kijken dan wetenschap *tout court*, bijvoorbeeld om kunst binnen te brengen in de universiteit? In het najaar start in Leuven het stadsbrede Vesaliusproject. De emeriti van de biomedische groep hebben daar laten zien dat ze hun universiteit en de stad Leuven bijzonder veel kunnen schenken.

Dit is dus geen pleidooi voor een revolutie der emeriti, zelfs geen vreedzame, maar wel voor de herwaardering van een groep belangrijke “kapitaalbezitters” aan onze universiteiten.

Uw reacties zijn welkom op
redactie@tertio.be

“Het beeld van de oude grijze professor is ongetwijfeld stereotiep, maar wel van grote symbolische waarde.” © RR